

**LOVE, SEX AND MARRIAGE IN OPINIONS AND LIFE PLANS
OF SINGLE PEOPLE**

**MIŁOŚĆ, SEKS I MAŁŻEŃSTWO W OPINIACH I ŻYCIOWYCH
PLANACH OSÓB ŻYJĄCYCH W POJEDYNKĘ**

Dr Małgorzata Such-Pyrgiel

Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej w Józefowie

m.such@op.pl

ABSTRACTS

Almost since the beginning love is seen as wonderful, positive and beautiful feeling, it is something that everyone wants, a lot of people long for it. For many people it is the quintessence of happiness. Since ancient times, philosophers emphasized that a human being has the natural need of closeness and love is the cure that fulfills this need, it fulfills human cravings. Why then not everyone seek for love and not everyone want to love? Why does it happen to find among us people who do not look for love and they prefer to stay single? Marshall Hodge stated: “we all yearn for express love, closeness, tenderness, but very often, in a critical moment, we resign. We are afraid of love. We feel the fear to love.” The anxiety that we feel facing the unknown situation or experiences taken from former relationships may cause that some people choose to stay single or they live that way because of the necessity. On the other hand there also people who become permanent love seekers and they try to find their perfect partner. In that situation the lack of appropriate partner is the cause of long term singlehood, but it is temporary condition.

Love is not only associated with emotions but also with physical aspects. Sex is the way to express the physical bodily closeness but nowadays is also seen as temporary short term need, a way of expressing instinct passion.

It is equated with immediate action, not engaging love or any other upstanding emotions and feelings, in contrast love and closeness require the time and involvement.

Finally, one of the way of expressing love is family and marriage. The members of family are bound with each other with unique relationship

and the feeling of community. The family is the place of expressing love in emotional and sexual aspect, because it is not homogenous and complex term. The research held by CEBOS shows that for the major group of Polish people love is associated with trust, loyalty and honesty towards a partner. "And even if some people believe that love can be expressed with words, the majority points that for them a real feeling is mostly shown by every day situation with beloved person, in good and bad cases. But are the family and marriage desired by all people? Is that true that every person wants to get married? Not everyone of course, but for sure those, whose single life is the result of necessity, not because of their choice.

This article aim is to show some chosen aspects Polish singles' life. The aim is to show how the singles themselves define and understand the condition of singlehood, what are the reasons of that state. This article also is trying to answer how singles in Poland understand love, marriage, sex and what are their procreation and marriage plans. Is the singlehood only a temporary condition for them and are they seeking for love and if so, what features should their perfect partner have?

Niemal od zawsze miłość kojarzy się z cudownym, dobrym i pięknym uczuciem, czymś, czego pragną wszyscy i za czym wiele osób tęskni. Jest kwintesencją szczęścia. Filozofowie podkreślali, że człowiek ma naturalną potrzebę bliskości, a miłość jest lekarstwem na tę potrzebę, zaspokajają ludzkie pragnienia. Dlaczego więc nie wszyscy kochają i nie wszyscy pragną kochać? Dlaczego wśród nas są tacy, którzy nie szukają w życiu miłości i żyją w pojedynkę, solo (Such-Pyrgiel, 2013)? Marshall Hodge napisał: „tęsknimy za wyrażaniem miłości, bliskości i czułości, lecz często, w krytycznym momencie, wycofujemy się. Boimy się bliskości. Czujemy strach przed miłością”. Lęk przed nieznanym lub doświadczenia z poprzednich związków mogą powodować, że niektórzy wybierają życie w pojedynkę lub żyją w ten sposób z konieczności. Inni zaś są permanentnymi poszukiwaczami miłości i próbują odnaleźć idealnego partnera. W takiej sytuacji brak odpowiedniego partnera jest przyczyną długotrwałej samotności, lecz jest to stan czasowy.

Miłość jest powiązana nie tylko ze sferą emocjonalną, ale także ze sferą fizyczną. Seks jest wyrazem fizycznej bliskości, ale współcześnie coraz częściej także chwilowym uniesieniem, powierzchownym, instynktownym pragnieniem, ekspresową czynnością nie wymagającą angażowania miłości i wzniosłych uczuć. Ma dość instrumentalny charakter. Natomiast miłość i bliskość wymaga czasu i zaangażowania.

W końcu jednym z wyrazów miłości jest małżeństwo i rodzina. Członków rodziny spaja jedyna w swoim rodzaju więź rodzinna i poczucie wspólnoty. Rodzina jest miejscem wyrażania miłości emocjonalnej, duchowej i seksualnej, gdyż miłość jest pojęciem niejednorodnym i dość złożonym. Z badań przeprowadzonych przez CBOS wynika, że dla większości Polaków miłość utożsamiana jest z zaufaniem, lojalnością i uczciwością wobec partnera. „I choć niektórzy wierzą, że miłość można wyrazić słowami, to jednak więcej jest takich, dla których prawdziwe uczucie sprawdza się we wspólnej codzienności i byciu z ukochaną osobą na dobre i na złe” (CBOS 2005: 11). Ale czy małżeństwo i rodzina są pożądane przez wszystkich ludzi? Czy wszyscy chcą wyjść za mąż, ożenić się i założyć rodzinę? Nie wszyscy, ale na pewno ci, których życie w pojedynkę wynika niejako z konieczności, a nie z wyboru.

Niniejszy artykuł ma na celu ukazanie wybranych aspektów życia polskich singli, ukazanie tego jak definiują i postrzegają oni stan samotności, jakie są jego przyczyny, jak postrzegają miłość, małżeństwo i seks oraz jakie są ich plany matrymonialne i prokreacyjne. Czy stan samotności jest dla większości z nich stanem tymczasowym i czy poszukują miłości, a jeśli tak, to jakie cechy powinien posiadać idealny partner.

KEYWORDS:

love, marriage, single life, single man, single woman, singlehood, never married, procreative plans, matrimonial plans

miłość, małżeństwo, życie w pojedynkę, single, singiel, styl życia, system wartości, plany prokreacyjne, plany matrymonialne

1. CEL BADAŃ

Ideą przeprowadzenia badań była chęć poznania wybranych aspektów tworzących jakość i specyfikę stylu życia, w tym systemu wartości, osób żyjących w pojedynkę. Zwrócono uwagę na społeczno-demograficzne, ekonomiczne i osobowe konsekwencje zjawiska singli w Polsce. W sferze zainteresowań badań znalazły się między innymi: przyczyny życia w pojedynkę, jakość, styl życia oraz wzory zachowań, strategie na rynku partnerskim, a także opinie na temat miłości, małżeństwa i rodziny.

Badania miały cztery zasadnicze cele: ogólny, opisowy, eksploracyjny oraz wyjaśniający. Cel ogólny i eksploracyjny polegał na wstępnym określeniu dostępności i skali zjawiska singli, tematów i informacji o singlach,

zbadaniu, jaka kategoria osób żyjących w pojedynkę (pod kątem zmiennych społeczno-demograficznych) korzysta z Internetu, czym te osoby się charakteryzują. Cel opisowy dotyczył poznania nie tylko specyfiki stylu i jakości życia osób tworzących populację singli, ich planów matrymonialnych i prokreacyjnych, lecz także ich opinii na temat samego zjawiska, jego przyczyn, warunków występowania oraz postrzegania przez społeczeństwo. Ostatnim celem było wyjaśnienie przyczyn samego zjawiska i zasięgu jego występowania, z uwzględnieniem podziału na miasto i wieś.

Wybrany problem badań należy do zagadnień interdyscyplinarnych, gdyż porusza kwestie społeczne, ekonomiczne, demograficzne oraz psychologiczne.

W badaniu podjęto próbę odpowiedzi na następujące pytania i problemy badawcze, związane bezpośrednio z tematem forum psychologicznego:

1. Czy jednoosobowe gospodarstwa domowe dominują wśród osób żyjących w pojedynkę?
2. Jak osoby żyjące w pojedynkę postrzegają małżeństwo, związek, rodzicielstwo?
3. Jak osoby żyjące w pojedynkę postrzegają i definiują sytuację życia w pojedynkę?
4. Jakie są oczekiwania osób żyjących w pojedynkę od małżeństwa i partnera życiowego?
5. Czy i jakie strategie poszukiwania partnera życiowego stosują single i jakie są ich preferencje względem cech potencjalnego partnera?
6. Jakie są przyczyny niezawierania małżeństw przez osoby, które przekroczyły średni wiek zawierania małżeństw w Polsce (w 2011 roku dla kobiet wynosił on 26, a dla mężczyzn 28 lat)?
7. Jak kształtuje się hierarchia wartości singli objętych badaniem i jakie miejsce w tej hierarchii zajmują: rodzina, miłość, praca oraz dobra materialne?
8. Czy single, zgodnie z założeniami teorii ekonomicznej, to racjonalnie działające jednostki, które małżeństwo i posiadanie rodziny kalkulują w kategoriach zysków i strat – korzyści i kosztów? Jeśli tak, to dlaczego? Czy i w jakich aspektach single to współcześni przedstawiciele człowieka typu *homo-oeconomicus*?
9. Jakie inne warunki zewnętrzne (makrospołeczne), zgodnie z założeniami teorii racjonalnego wyboru, wpływają na wybór życia w pojedynkę (kontekst ekonomiczny, instytucjonalny i kulturowy)? I jak *mikroracjonalność* jednostki, związana z życiem w pojedynkę, kształtuje zewnętrzne makrostruktury społeczne?

2. KIM JEST SINGIEL? DEFINICJA I CHARAKTERYSTYKA PRÓBY BADAWCZEJ

Ponieważ przedmiotem badań były osoby żyjące w pojedynkę, wybrano próbę spełniającą poniższe kryteria:

- płeć: badaniem objęto zarówno kobiety, jak i mężczyzn;
- single to osoby nie posiadające partnera, nie będące w związku zarówno hetero, jak i homoseksualnym w czasie prowadzenia badania i żyjące w pojedynkę, co najmniej kilka miesięcy;
- wiek: przyjęto, iż badanie skierowane jest do kobiet w wieku 27 lat i więcej i do mężczyzn w wieku 29 lat i więcej. Wybór ten podyktowany był danymi statystyki publicznej. Zgodnie z danymi zawartymi w *Roczniku demograficznym* z 2011 roku, średni wiek zawierania małżeństw w Polsce, w roku prowadzenia badań, wynosił 26 lat w przypadku kobiet i 28 lat w przypadku mężczyzn. Dlatego według autorki singlem jest osoba, która przekroczyła średni wiek o największym natężeniu zawierania związków małżeńskim (a dokładniej jest o rok starsza od średniego wieku matrymonialnego, czyli 27 lat dla kobiet i 29 lat dla mężczyzn). Nie ustanowiono górnej granicy wieku, gdyż z opracowań wykluczono osoby owdowiałe, rozwiedzione i separowane;
- stan cywilny: osoby stanu cywilno-prawnego wolnego, czyli kawalerowie i panny, zaliczani do kategorii *never-married* (nigdy nieżonaty). Osoby owdowiałe, rozwiedzione i żyjące w separacji wykluczono, gdyż miały one szansę na realizowanie w swoim życiu modelu życia rodzinnego, a ich pojedynczość wynika niejako z konieczności, a raczej ze splotu nieszczęśliwych wypadków: śmierci współmałżonka/współmałżonki czy rozwodu. Życie w pojedynkę nie musi być jednak świadomym wyborem, gdyż nie wykluczono osób, które z konieczności są same, ale są to inne przyczyny niż rozwód, separacja czy wdowieństwo;
- status mieszkaniowy: dostępne były trzy możliwości – zamieszkiwanie przez respondentów we własnych, jednoosobowych gospodarstwach domowych w rozumieniu definicji zaproponowanej przez GUS, w mieszkaniach/lokalach wynajmowanych, bądź z rodzicami;
- autodefinicja i autoidentyfikacja z pojęciem singiel. W badaniu wzięły udział osoby, które w swoim subiektywnym odczuciu określają siebie mianem singla;
- miejsce zamieszkania – singiel to osoba zamieszkująca tak miasto, jak i wieś. Mimo iż założono, że życie w pojedynkę jako singiel jest

fenomenem dużych miast, to jednak należy zweryfikować, czy faktycznie, i zbadać to zjawisko także na wsi, by móc się przekonać, czy respondenci ze wsi identyfikują się z pojęciem singiel i jakie są pomiędzy nimi podobieństwa i różnice.

Na podstawie powyższych kryteriów z 898 kompletnych ankiet do analizy wyłoniono 614.

3. NARZĘDZIA BADAWCZE

W badaniu wykorzystano następujące metody badawcze: porównawczą (komparatystyczną), opisowo-analityczną, badań teoretycznych, historyczną-ogólnologiczną (analiza, synteza, indukcja, dedukcja) oraz ilościową – sondaż. Zastosowano takie techniki i narzędzia badawcze, jak: krytyczna analiza literatury przedmiotu, analiza danych zastanych z roczników statystycznych i demograficznych GUS, opis statystyczny, opis demograficzny oraz kwestionariusz ankiety internetowej typu *on-line* (w badaniach sondażowych).

Kwestionariusz ankiety internetowej typu *on-line* składał się z dwudziestu pytań właściwych i szesnastu pytań metryczkowych. Zastosowano pytania zamknięte (17 pytań), otwarte (5 pytań), półotwarte (14 pytań) oraz filtrujące (3 pytania). W kwestionariuszu zawarta była informacja do kogo skierowana jest ankieta (*single never married*), by już na początku dokonać wstępnej selekcji respondentów pod kątem pożądanych cech społeczno-demograficznych.

Wstępna ewaluacja kwestionariusza pozwoliła stwierdzić, że zawierał on pytania merytorycznie zgodne z założeniami badawczymi. Zaletą zastosowanego narzędzia badawczego *on-line* było ujednoczenie procedury wypełniania kwestionariusza: „każdy respondent może tylko raz odpowiedzieć na pytania z ankiety. Po zakończeniu ankiety nie będzie mógł zmienić udzielonych przez siebie odpowiedzi. Podczas udzielania odpowiedzi nie może się cofnąć do już odwiedzonej strony. Jeżeli przerwie wykonywanie ankiety przed jej ukończeniem, przy ponownym wejściu zacznie od pytania, w którym ostatnio przerwał udzielanie odpowiedzi”. Dodatkowo kwestionariusz zawierał komunikaty, umożliwiające przerwanie wypełniania ankiety w dowolnym momencie oraz informacje o konieczności udzielenia odpowiedzi na pytania obowiązkowe. Tak skonstruowana walidacja eliminowała problem braku danych, co zaowocowało uzyskaniem **898 kompletnych ankiet**.

4. WYBRANE WYNIKI BADAŃ¹

W badaniach porównane zostało zjawisko singli na wsi i w mieście, singli z konieczności i z wyboru, żyjących w jednoosobowych gospodarstwach domowych i wieloosobowych (rodzinnych), młodszych i starszych, o różnym statusie ekonomicznym i społecznym. Analiza pozwoliła na uzyskanie **sylwetki singli**, biorących udział w badaniach internetowych. Dominującą kategorią są kobiety. Zdecydowana ich większość pochodzi z dużych miast, ma wyższe wykształcenie, osiąga średnio zarobki w przedziale 2000–4000 złotych netto miesięcznie, dobrze ocenia swoją pozycję materialną, posiada rodzeństwo, a wśród wszystkich wartości najbardziej ceni zdrowie, miłość, przyjaciół oraz małżeństwo i rodzinę. Najczęściej deklarują się, jako osoby wierzące i praktykujące, o liberalnych poglądach politycznych, z kilkuletnim stażem życia w pojedynkę (Such-Pyrgiel 2012). Główną przyczyną samotności jest trudność znalezienia odpowiedniego partnera, więc są singlami z konieczności. Mają pozytywne nastawienie wobec przyszłości i wierzą, że singlowanie w ich życiu jest stanem przejściowym, a zatem, używając terminologii P. Steina i W. D. Hoorna, większość z nich należy do kategorii *mimowolnych singli tymczasowych*. Aż 86% badanych singli posiada rodzeństwo, jednaków jest natomiast jedynie 13%. Nie sprawdziła się zatem potoczna opinia na temat singli, że są to zazwyczaj jedynacy.

Obecnie presja konieczności założenia rodziny jest mniejsza, więc zarówno kobiety i mężczyźni mogą realizować się w wybranym przez siebie obszarze życia społecznego, bez poczucia, że są wykluczeni poza jego margines. Niewątpliwie sprzyja to zjawisku życia w pojedynkę.

4.1. PRZYCZYNY ŻYCIA W POJEDYNKĘ

Aby lepiej zrozumieć zjawisko osób żyjących w pojedynkę należy zacząć od przyczyn „pojedynczego trybu życia”. Wśród najczęstszych przyczyn życia *solo* respondenci wymieniali: niemożność poznania odpowiedniego partnera – 82%, traktowanie bycia singlem jako etap przejściowy – 47,6% oraz przykre doświadczenia z poprzednich związków i brak gotowości do zawarcia nowego – 22,5%. Zaangażowanie w pracę i rozwój kariery zawodowej wskazywane było na czwartym miejscu przez 14% badanych (por. Ruszkiewicz 2008: 199–200; por. Żurek 2008: 389).

Za przyczynę życia w pojedynkę, zarówno kobiety, jak i mężczyźni najczęściej podają niemożność poznania odpowiedniego partnera, etap przejściowy oraz przykre doświadczenia z poprzednich związków.

Najrzadziej natomiast, dla obu płci, jest to świadomy wybór, wynik obawy przed długotrwałym związkiem oraz pragnienie życia bez zobowiązań. Analiza ta pozwala stwierdzić, że kobiety i mężczyźni są singlami z konieczności, a nie z wyboru. Życie w pojedynkę jest wynikiem tego, że na rynku partnerskim nie poznali odpowiedniej osoby.

Badani z wykształceniem średnim częściej deklarują poświęcenie się pracy i karierze zawodowej, z wykształceniem wyższym natomiast podkreślają obawę przed długotrwałym związkiem uczuciowym, a także samodoskonalenie i inwestowanie w siebie oraz to, że jest to ich dobrowolny, świadomy wybór. W przypadku osób z wykształceniem wyższym wyniki badań wykazują pewną zgodność z powszechnym ich wizerunkiem w społeczeństwie.

Z powyższych analiz wyłania się pewien obraz osób żyjących w pojedynkę. Najczęściej są to samotni z konieczności, którzy w swoim życiu nie znaleźli odpowiedniej osoby, z którą zdecydowaliby się stworzyć rodzinę. Według teorii ekonomicznej małżeństwa Beckera właściwy partner to taki, który w opinii danej jednostki posiada najwięcej pożądanych cech i z którym jednostka jest w stanie stworzyć najlepszy w jej przekonaniu związek, przewyższający korzyści życia w pojedynkę. Wielu z nich jest pozytywnie nastawionych do życia, gdyż często w deklaracjach podkreślają, że jest to stan przejściowy, nawet ci, których staż samotności jest bardzo długi. Sytuacja ta wielu z nich zmusiła do zaangażowania się w inne sfery życia, na przykład edukację czy pracę zawodową. Ma to pozytywne konsekwencje o tyle, że pozwala im na uzyskanie stabilnej pozycji ekonomiczno-finansowej, co w decyzjach związanych z potencjalnym małżeństwem ma duże znaczenie.

Choć dla większości respondentów życie w pojedynkę jest stanem koniecznym, to jednak osoby te posiadają cechy charakterystycznych dla jednostki typu *homo oeconomicus*, która dokonuje rachunku ekonomicznego w celu wybrania najlepszej możliwej opcji i uzyskania maksymalnej korzyści. To uzasadnione, bo przecież chodzi nie o wybór koloru bluzki, ale o coś, co może całkowicie zmienić ich dotychczasowe życie – na lepsze lub na gorsze. Takie podejście jest widoczne przede wszystkim w strategiach poszukiwania partnera, w przypadku określania preferencji względem cech jakie powinien on posiadać i w decyzjach, związanych z zawarciem małżeństwa i posiadaniem potomstwa.

4.2. PRZYCZYNY OPÓŹNIANIA DECYZJI MATRYMONIALNYCH W OPINII SINGLI

W badaniu zapytano singli o opinię na temat przyczyn opóźniania decyzji matrymonialnych przez młodych ludzi. Można było podać kilka przyczyn takiego stanu rzeczy. Główną przyczyną opóźniania decyzji o małżeństwie i posiadaniu dzieci jest chęć „dorobienia się”, czyli uzyskania odpowiedniej sytuacji materialnej, by zapewnić przyszłej rodzinie godziwe warunki. Odpowiedź tę wskazało 73% respondentów. Na drugim miejscu wskazywano poszukiwanie odpowiedniego partnera życiowego, co ma związek z podanymi przez singli własnymi przyczynami życia w pojedynkę – 64,8%. Kolejne deklaracje padły na odrzucenie małżeństwa na rzecz alternatywnych związków, jak kohabitacja oraz na chęć zrobienia kariery zawodowej, które uzyskały odpowiednio 42,2% i 39,9% wskazań badanych. Do najrzadszych przyczyn opóźniania decyzji matrymonialnych respondenci zaliczyli: wygodę mieszkania z rodzicami – 18,1% oraz strach przed „porażką życiową” i rozwodem – 21,7%.

Kobiety zdecydowanie częściej niż mężczyźni deklarowały odrzucenie małżeństwa na rzecz alternatywnych związków oraz poszukiwanie odpowiedniego partnera. Nieco częściej też deklarowały chęć skoncentrowania się na sobie i rozwijanie własnych zainteresowań, wydłużony okres edukacji, chęć zrobienia kariery zawodowej i to, że mieszkanie z rodzicami jest wygodne. Natomiast mężczyźni zdecydowanie częściej wskazywali na trudną sytuację na rynku pracy, brak środków finansowych i nieco częściej niż kobiety na egoizm i chęć życia bez zobowiązań, strach przed rozwodem i pragnienie uzyskania odpowiedniej sytuacji materialnej oraz złą politykę prorodzinną państwa.

Rozkład ze względu na płeć ukazał ciekawą zależność. Mężczyźni mają większą skłonność do szukania przyczyn w czynnikach zewnętrznych, niezależnych od jednostki – złej polityce państwa, trudnej sytuacji na rynku pracy, natomiast kobiety częściej przyczyn uparują w samych podejmujących decyzję jednostkach – poszukiwanie partnera, poszerzanie swoich horyzontów, wydłużona edukacja, kariera zawodowa. Według kobiet to od nich zależy, w co się jednostka zaangażuje i jaką na tej podstawie podejmie decyzję, tymczasem mężczyźni uważają, że przyczyny są niezależne od jednostek i nawet gdyby chcieli, to nie podejmą pozytywnej decyzji o małżeństwie, gdyż zbyt wiele czynników im nie sprzyja.

Biorąc pod uwagę pozostałe cechy społeczno-demograficzne singli, różnicujące przyczyny opóźniania decyzji małżeńskich, zauważono, że osoby młodsze częściej wskazywały na chęć zgromadzenia odpowiednich

środków materialnych, strach przed rozwodem i skoncentrowanie się na sobie poprzez inwestowanie w siebie i edukację, osoby starsze zaś na zaangażowanie w karierę zawodową i popularność alternatywnych związków wobec małżeństwa i rodziny, przy czym osoby najstarsze, powyżej 50 roku życia, na dominację postaw egoistycznych i wygodę mieszkania z rodzicami. Single ze wsi wskazują na strach przed rozwodem i porażką życiową oraz na wygodę mieszkania z rodzicami. Są tradycjonalistami mocno przywiązanymi do wiary i religii. Natomiast single z miast wskazują na wydłużający się okres nauki, karierę zawodową, popularność związków partnerskich i chęć zgromadzenia odpowiednich środków materialnych.

Single z wykształceniem wyższym za przyczyny życia w pojedynkę podają wydłużający się okres nauki i zaangażowanie w rozwój kariery zawodowej, a osoby z niższym wykształceniem – na brak środków finansowych, konieczność zgromadzenia zaplecza materialnego i złą politykę państwa. Można zatem powiedzieć, że osoby z wykształceniem wyższym częściej wymieniają czynniki osobowe, jednostkowe, a z wykształceniem niższym – czynniki zewnętrzne, ogólne.

Za główne przyczyny negatywnych decyzji matrymonialnych i prokreacyjnych uważa się te związane ze środkami finansowymi, a dokładniej – z chęcią ustabilizowania własnej sytuacji materialnej na tyle, by zapewnić godny byt przyszłej rodzinie. I choć przyczyna ta w całej próbie wskazywana jest najczęściej, w znacznym stopniu zależy od cech społeczno-demograficznych respondentów – ich wykształcenia, statusu mieszkaniowego, dochodów, sytuacji materialnej oraz płci. Ciekawym wnioskiem płynącym z badań jest to, że single za powód niezawierania małżeństw przez innych singli uznali chęć uzyskania odpowiedniej pozycji materialnej, czyli względy ekonomiczne, natomiast powód ten nie został podany ani razu w odniesieniu do ich własnej sytuacji życiowej.

4.3. SYSTEM WARTOŚCI POLSKICH SINGLI

Największe znaczenia dla osób żyjących w pojedynkę ma zdrowie – wskazało go aż 81,8% wszystkich wskazań. Na drugim miejscu uplasowała się miłość – 77,2% wszystkich wskazań. W następnej kolejności deklarowano posiadanie przyjaciół – 62,4% wszystkich wskazań, małżeństwo i rodzina – 59,9%, praca – 54,9%, religia – 42,5% wolność i niezależność – 37,9%, wykształcenie – 32,2%. Najmniejsze znacznie dla singli mają pieniądze, gdyż otrzymało 24,1% wszystkich wskazań.

Porównując te wyniki z danymi z *Diagnozy społecznej 2013*, można stwierdzić, że system wartości singli w pewnym stopniu różni się od ogółu społeczeństwa. Najbardziej cenionymi wartościami dla ogółu Polaków jest zdrowie (65,3%), następnie udane małżeństwo (50,3%), dzieci (46,1%) oraz praca (32,1%)². Zatem wartości tradycyjne, takie jak rodzina, małżeństwo, cenione są niemal w równym stopniu, natomiast praca i pieniądze wśród społeczeństwa mają większe znaczenie niż wśród przebadanych singli.

Biorąc pod uwagę płeć respondentów, kobiety-single częściej niż mężczyźni-single wskazywały na takie wartości, jak: miłość, przyjaciele, małżeństwo i rodzina, praca, religia oraz wykształcenie i edukacja. Mężczyźni natomiast na zdrowie, pieniądze oraz wolność i niezależność.

Wiek jest czynnikiem różnicującym system wartości osób żyjących w pojedynkę, ale nie w bardzo znaczący sposób. Dla singli do 50. roku życia najważniejszymi wartościami są zdrowie i miłość, natomiast dla sześćdziesięciolatków – zdrowie, praca, wykształcenie i edukacja. Osoby starsze, bardziej niż młodsze doceniają potrzebę edukacji i kształcenia się, co z kolei determinuje również wykonywaną później pracę. Najmniej cenione zarówno przez dwudziesto-, trzydziesto- i pięćdziesięciolatków są pieniądze, wykształcenie i edukacja, dla czterdziestolatków i sześćdziesięciolatków z kolei pieniądze, religia oraz wolność i niezależność. Powyższe dane pozwalają sformułować wniosek, że osoby żyjące w pojedynkę, niezależnie od wieku, nie wykazują materialnego nastawienia do życia – pieniądze mają marginalne znaczenie. Natomiast zwracają się ku wartościom duchowym, jak miłość, której im brak, oraz ku zdrowiu, które, jako zostało już wspomniane, cenione jest w największym stopniu również przez ogół społeczeństwa.

Badania wykazały ciekawą tendencję w przypadku wartości małżeństwa i rodziny. Otóż wartość ta jest najbardziej ceniona przez osoby młode, a najmniej przez starsze powyżej 60. roku życia, co więcej, wraz z wiekiem spada znaczenie małżeństwa i rodziny wśród singli. Zatem wartość ta jest ujemnie skorelowana z wiekiem respondentów. Przyczyną takiej tendencji może być fakt, że młodzi single mają nadzieję na stworzenie związku w przyszłości i założenia rodziny, wraz z wiekiem nadzieja ta maleje. W przypadku osób najstarszych zawarcea małżeństwa i założenie rodziny są niemal niemożliwe.

Odkładanie decyzji o małżeństwie i macierzyństwie oraz ograniczony czas na poszukiwanie odpowiedniego partnera, powoduje wzrost relatywnej ceny dobra, jakim jest małżeństwo i rodzina. Jednocześnie konieczność

włożenia zwiększonego wysiłku w jej założenie powoduje redukcję konsumpcji, czyli rezygnację z planów matrymonialnych i macierzyńskich. Wyniki badań pokazały, że wraz z wiekiem na znaczeniu traci małżeństwo i rodzina o tyle, że osoby starsze pragną małżeństwa bardzo mocno, ale straciły nadzieje na zrealizowanie tego pragnienia z różnych względów. Zapewne osoby te dużo gorzej niż kiedyś oceniają swoje szanse na rynku partnerskim. Mówiąc językiem G.S. Beckera, single chcą dobra, jakim jest małżeństwo i rodzina, jest to ich cel, ale brak im środków do jego realizacji. Nie tracą jednak nadziei, gdyż w większości uważają, że stan, w którym się znajdują, jest przejściowy.

Małżeństwo i rodzina rozpatrywane są w kategorii zysków i strat. Najlepiej zobrazowały to wyniki badań, dotyczące planów matrymonialnych i małżeńskich, skorelowane ze statusem mieszkaniowym oraz zarobkami. Osoby o większym stanie posiadania nie tak chętnie podejmują dodatnie decyzje matrymonialne – bo małżeństwo ma wysoką cenę, i odwrotnie – osoby o mniejszych zasobach chętniej, bo więcej mogą zyskać.

System wyznawanych wartości jest skorelowany również z typem singla. Osoby identyfikujące się jako single z wyboru, najbardziej cenią zdrowie, wolność i niezależność oraz przyjaciół, najrzadziej natomiast religię i miłość. Znacznie częściej wskazują też na wolność i niezależność oraz pieniądze i pracę. Dla singli z konieczności najważniejsze są zdrowie, miłość oraz małżeństwo i rodzina, a najmniej ważne – pieniądze oraz wolność i niezależność. Osoby uważające się za starych kawalerów i stare panny są tradycjonalistami, gdyż cenią miłość, zdrowie oraz małżeństwo i rodzinę, natomiast nie mają dla nich znaczenia pieniądze oraz wykształcenie i edukacja.

W przypadku poglądów politycznych liberałowie zdecydowanie częściej niż pozostali wskazują na wolność i niezależność, lewicowcy na pracę, a prawicowo zorientowani single na religię.

Powyższe dane pozwalają stwierdzić, iż dla osób żyjących w pojedynkę nie mają znaczenia wartości materialne czy te związane z pracą zawodową. Dla wszystkich niemal singli, niezależnie od wieku, wykształcenia czy miejsca zamieszkania, najbardziej cenione jest zdrowie, podobnie jak wśród ogółu populacji Polaków. Zmienną, najbardziej różnicującą cenione wartości, są poglądy polityczne, przy czym w przypadku singli trend ten jest zgodny z tym obserwowanym w społeczeństwie polskim, oraz rodzaj samotności – z wyboru lub z konieczności. Analiza systemu wartości osób żyjących w pojedynkę pozwala stwierdzić, że single to osoby romantyczne, gdyż ważnym aspektem ich życia jest miłość, której im

brakuje – cenią najbardziej deficytową dla nich wartość. Ceniąc wysoko również małżeństwo i rodzinę, pokazują, że są tradycjonalistami, którzy wiedzą, że życie we dwoje jest stanem naturalnym, a może nawet i bardziej opłacalnym. Wysoki koszt małżeństwa musi zostać zredukowany przez korzyści, jakie może nam ono przynieść. Dla osób podejmujących taką decyzję po raz pierwszy, korzyści są zapewne o wiele trudniejsze do oszacowania niż koszty – na przykład konieczność poświęcenia kariery na rzecz zaangażowania się w dom i wychowanie potomstwa. Dlatego też pozornie może się wydawać, że single, jako egoiści i indywidualiści, muszą w pierwszej kolejności zaspokoić swoje potrzeby materialne i te związane z inwestowaniem w siebie. I choć wartości te są dla nich ważne, to jednak, jak pokazały badania, nie najważniejsze.

4.4. STYL ŻYCIA I SPOSOBY SPĘDZANIA WOLNEGO CZASU

Ważnym aspektem, określającym styl życia singli, są sposoby spędzania wolnego czasu, plany urlopowe oraz kontakty towarzyskie. Osoby żyjące w pojedynkę najczęściej zostają w domu i korzystają z Internetu bądź czytają książki i oglądają filmy – 78,7%. W drugiej kolejności najchętniej spędzają wolny czas z przyjaciółmi – 75,9% badanych. Na trzecim miejscu, z takim samym procentem wskazań, wymieniane były: spotkania z rodziną oraz podejmowanie aktywności związanej ze sportem – 47,3%. Najrzadziej natomiast chodzą na różnego rodzaju kursy i spotkania związane z hobby, nauką oraz wiarą i religią (Por. Żurek 2008a: 183). Kobiety częściej niż mężczyźni w czasie wolnym spotykają się z rodziną – 52,6% do 27,7%, z przyjaciółmi – 79% do 64,6% oraz uczęszczają na dodatkowe kursy – 41% do 25,4%. Niemal w równym stopniu single i singielki aktywnie uprawiają sport – 79,4% 76,2%. Spotkania z przyjaciółmi i aktywność fizyczną najczęściej wybierają osoby młode, do 40. roku życia, a także mieszkające w miastach – zwłaszcza w dużych oraz osoby z wykształceniem wyższym. Zatem single to domatorzy, ale również osoby aktywne fizycznie i towarzyskie.

Dla współczesnych ludzi żyjących w pojedynkę, mających dobrą pozycję społeczno-ekonomiczną i prestiż, koszt małżeństwa wynika najczęściej z konieczności rezygnacji z inwestowania w siebie i przeniesienia uwagi na osoby inne – najpierw partnera, potem ewentualnie na dzieci. Wiąże się to także z tym, że osoby takie mają świadomość kosztów założenia rodziny i starają się opóźnić ten proces (o ile w ogóle zdecydują się na zawarcie związku), najdłużej jak się da. Zapominają jednak często,

że może to oznaczać możliwość utracenia szansy na założenie podstawowej komórki społecznej, zwłaszcza gdy okaże się, że jest już za późno. W większym stopniu dotyczy to kobiet niż mężczyzn. Decyzje te mają konsekwencje nie tylko jednostkowe – psychologiczne czy osobowościowe, ale przede wszystkim demograficzno-społeczne, wyrażające się we wskaźnikach ukazujących spadek urodzeń, spadek stopy zawierania małżeństw, wzrost ludzi żyjących w pojedynkę, a w konsekwencji – starzenie się społeczeństwa.

4.5. MIŁOŚĆ I SEKS

W badanej populacji singli miłość jest wartością o wiele bardziej cenioną niż wśród ogółu społeczeństwa. W ogólnym zestawieniu jest na drugim miejscu, tuż po zdrowiu, ale przed przyjaciółmi, małżeństwem i rodziną oraz pracą. Co ciekawe, miłość wskazywana była w tej kolejności zarówno przez kobiety, jak i przez mężczyzn oraz przez osoby młodsze – 20- i 30-latków, częściej przez mieszkańców miast liczących 100–500 tysięcy mieszkańców, singli wierzących oraz o prawicowych i liberalnych poglądach oraz singli z konieczności.

W podjętych badaniach, miłość była rozpatrywana zgodnie z założeniami ekonomicznej teorii zachowań ludzkich B. S. Beckera, jako nierynkowy produkt gospodarstwa domowego. Dzięki miłości obniżają się koszty pewnych działań transakcyjnych. Wiele obowiązków wykonywanych jest przez jednostki z powodu chęci zrobienia tego dla wspólnego dobra, z powodu troskliwości czy chęci sprawienia przyjemności drugiej osobie. Poczucie wewnętrznej powinności do działań na rzecz wspólnego dobra lub drugiej, bliskiej nam osoby, obniża koszty, bo nie trzeba inwestować swojej energii i czasu na prośenie partnera o ich wykonanie. Tym samym zwiększają się nasze korzyści. Miłość powoduje, że sprawianie komuś przyjemności sprawia również przyjemność nam samym. Następuje zatem zmaksymalizowanie użyteczności każdego działania w ramach gospodarstwa domowego. Ponadto częstość interakcji między domownikami zakłada lepsze zgranie we wspólnych działaniach, maksymalizujących działania na rzecz wspólnego domostwa, co polepsza też komunikację i implikuje więź w rodzinie. Miłość spaja i integruje małżonków. Daje poczucie bezpieczeństwa w sytuacjach trudnych, w sprawach domowych i życiowych można liczyć na drugą osobę.

Seks to kolejny ważny temat w przypadku osób żyjących w pojedynkę. Z deklaracji badanych wynika, że w zdecydowanej większości osoby te

nie utrzymują regularnych relacji intymnych z innymi osobami. Jeśli jednak takie występują, to zazwyczaj ze znaną im osobą – takie deklaracje częściej padły od osób starszych, lepiej wykształconych i mieszkających w małych miastach. Znikoma liczba badanych wskazywała na okazjonalne, przelotne znajomości oparte na relacji intymnej – tu dominowały nieznacznie dwie skrajności, a mianowicie – osoby z dużych miast i ze wsi.

4.6. RYNEK PARTNERSKI I STRATEGIE POSZUKIWANIA PARTNERA

Rynek partnerski to miejsce, na którym dokonywane są transakcje matrymonialne. Pojęcie rynku jest tu użyte celowo, by ukazać, iż stanowi go pewna przestrzeń społeczna, w której osoby żyjące w pojedynkę mogą poznać potencjalnego partnera i zdecydować, czy stworzyć z nim trwały związek, czy też nie, a także, jaki to będzie typ związku – formalny bądź nieformalny. A więc podobnie jak z dokonywaniem zakupów – gdy idziemy na targ, wybieramy to, co nam odpowiada i decydujemy się na zakup tych rzeczy po najlepszej cenie. Z doborem partnerskim jest tak samo, ponieważ każdy ma sprecyzowaną listę cech, jakie powinien posiadać partner, dokładnie wie, czego szuka, a raczej kogo szuka. Istnieją oczywiście pewne ogólne cechy, które klasyfikują kandydatów już na samym wstępie, bez konieczności dogłębnego poznania się, takie jak: wiek czy płeć.

Aż 70% badanych poszukuje partnera przez Internet. Na drugim miejscu uplasowała się odpowiedź, że znajomi i członkowie rodziny aranżują spotkania zapoznawcze – 30,9%. Aż ¼ badanych (25,5%) zadeklarowała, że nie robi nic, by poznać przyszłego partnera. Kolejne miejsca, choć już ze znacznie mniejszą częstością wskazań, zajmowały: chodzenie do klubów i na dyskoteki – 21,3%, uczestniczenie w spotkaniach organizowanych dla singli – 6,8%. Z usług biura matrymonialnego korzysta niespełna 4% badanych. Może to mieć związek z tym, że badanie realizowane było drogą internetową, a więc sama próba zawierała tylko te osoby, które z Internetu korzystają.

Badanych zapytano także o to, czy przez Internet można poznać kogoś, z kim można zbudować trwały związek w rzeczywistości. Ponad 70% z nich uznało, że Internet daje szansę na poznanie bliskiej osoby, z którą można zbudować trwały związek, przeciwnicy tej opinii stanowili jedynie 9,1%. Natomiast 20,4% wyraziło opinię, że przez Internet można poznać kogoś, z kim możliwe jest nawiązanie jedynie przelotnej znajomości.

Strategie poszukiwania partnera skorelowano z płcią. Z Internetu, w celu poznania bliskiej osoby, niewiele częściej korzystają mężczyźni, również oni nieco częściej odwiedzają biura matrymonialne. Kobiety natomiast wybierają aktywniejsze formy poznawania ludzi i stawiają na bezpośredni kontakt – chodzą do klubów, na imprezy i dyskoteki. Częściej też są zapoznawane przez swoich znajomych lub członków rodziny.

W kategoriach wiekowych strategie poszukiwania partnera przedstawiają się następująco: wszyscy respondenci, niezależnie od wieku, najczęściej korzystają z Internetu, natomiast dwudziestolatkowie i trzydziestolatkowie również chodzą do klubów i na dyskoteki oraz zapoznają potencjalnych partnerów przez znajomych lub rodzinę. Osoby w wieku 40+ korzystają z biur matrymonialnych, a pięćdziesięciolatkowie nieco częściej niż inni nie robią nic, by kogoś poznać.

W przypadku miejsca zamieszkania – single z miast korzystają ze wszystkich możliwych opcji poszukiwania partnera. W mieście bowiem istnieje bogate życie kulturalno-rozrywkowe. Single z małych miast i wsi najczęściej wybierają jednak Internet, gdyż wydaje się on być jedyną łatwo dostępną dla nich opcją.

Badania potwierdzały, że Internet jest swoistym rynkiem partnerskim, który determinuje działania osób żyjących w pojedynkę w sferze strategii poszukiwania partnera. Każdy singiel maksymalizuje działania w tym względzie, by ich rezultat był najefektywniejszy, z wyjątkiem singli deklarujących permanentną chęć życia w pojedynkę. Dlatego użytecznym narzędziem w przypadku poszukiwania partnera jest Internet, który daje szeroki zakres możliwości przy zminimalizowanych nakładach czasowych.

4.7. PREFERENCJE WZGLĘDEM CECH POTENCJALNEGO PARTNERA

Kobiety i mężczyźni różnią się pod względem preferowanych cech potencjalnego partnera. Otóż kobiety znacznie częściej wskazują na uczuciowość, troskliwość, odpowiedzialność, opiekuńczość, poczucie bezpieczeństwa, a także na zaradność życiową, zarobki i wykształcenie, przywiązanie do tradycji i rodziny. Częściej też zwracały uwagę na religijność oraz wiek. Panowie od swoich idealnych partnerek oczekują wyrozumiałości i tolerancji, poczucia humoru, szczerości, wierności i lojalności, inteligencji oraz atrakcyjności fizycznej. Można zatem powiedzieć, że kobiety jednocześnie cenią sobie cechy dotyczące charakteru, ale i stanu posiadania – czyli ich oczekiwania są bardziej pragmatycznie i wieloaspektowe. W większym stopniu pragną poczucia stabilizacji życiowej, która

wyraża się także w zarobkach i bogactwie. Mężczyźni natomiast bardziej zorientowani są na osobowościowe cechy kobiet oraz wygląd zewnętrzny. Rzadko padały opinie dotyczące sytuacji finansowo-ekonomicznej. Chcą, by ich partnerka była miła, wyrozumiała i kochająca.

Analiza danych pozwoliła stwierdzić, że respondenci częściej szukają partnera podobnego do siebie (dobór oparty na podobieństwie). Dotyczy to podobnego wieku, zainteresowań, poczucia humoru i religijności. Single szukają pokrewnych sobie dusz, z tym, że częściej deklarują go kobiety niż mężczyźni. Dobór na zasadzie różnic dotyczy jedynie kilku wybranych cech. Singielki od partnerów oczekują większych zarobków i stanu posiadania. Preferencje mężczyzn dotyczą wieku wybranek, chcą, by były nieco od nich młodsze.

Badanie dostarczyło jeszcze jeden ciekawy wniosek, otóż wydaje się, że cechy, jakie deklarowali respondenci, są bardzo wartościowe i ważne, ale przy okazji również i bardzo wygórowane. Wymieniane cechy dotyczyły typu idealnego partnera, którego w rzeczywistości zapewne trudno jest spotkać, skoro najczęściej deklarowaną przez nich przyczyną samotności była trudność w znalezieniu odpowiedniego partnera. Teoria ekonomiczna Beckera doboru małżeńskiego mówi o tym, iż istnieje większe prawdopodobieństwo, że jednostki poszukujące na rynku partnerskim swojego ideału, w dłuższej perspektywie czasu prędyj zrezygnują z poszukiwań, niż zmienią swoje preferencje. Gdy czas poszukiwań się wydłuża, wzrasta też cena małżeństwa, a i w poszukiwaniu trzeba włożyć więcej wysiłku, czyli rosną też koszty. Dlatego single na jakiś czas mogą zrezygnować z poszukiwań, ale jednocześnie małżeństwo staje się dla nich dobrem bardziej cenionym. Interesuje ich związek małżeński wysokiej jakości.

4.8. PLANY MAŁŻEŃSKIE I PROKREACYJNE SINGLI

W badaniu zapytano singli nie tylko o to, jaki typ związku planują, ale także o to, jakie są ich plany prokreacyjne, gdyż teoria ekonomiczna Beckera zakłada, że potomstwo, podobnie jak małżeństwo, ujmowanie są w świetle rachunku ekonomicznego – kosztów i korzyści. Według teorii, małżeństwo zawierane jest między innymi dlatego, że daje największą szansę na posiadanie potomstwa (doświadczenie macierzyństwa i ojcostwa) i że choćby z tego właśnie względu małżeństwo daje więcej korzyści niż życie w pojedynkę, zwłaszcza gdy o statusie ekonomicznym jednostek i rodzin decyduje posiadanie dzieci i ich jakość. Pytanie dotyczyło

planów prokreacyjnych oraz tego, w jakich warunkach plany te mogą być zrealizowane.

60,7% singli chce mieć w przyszłości potomstwo, ale tylko w małżeństwie. Chęć posiadania dzieci, niezależnie od typu związku czy nawet jego braku, zadeklarowało ponad ¼ badanych (26,1%). Nieco ponad co dziesiąty singiel (11,1%) uznał, że nie chce mieć potomstwa, ale chce żyć w związku formalnym lub nieformalnym, a jedynie 2,1% (trzyście osób z 614) zadeklarowało, że nie chce posiadać dzieci i planuje życie w pojedynkę.

Płeć respondentów w nieznacznym stopniu wpływa na chęć posiadania potomstwa. Posiadanie dzieci w małżeństwie deklarują częściej mężczyźni niż kobiety i częściej też planują dalsze życie w pojedynkę bez potomstwa.

Istnieje teoria, według której w krajach liberalnych, wyzwolone i świadome swojej wartości kobiety, z powodu kariery zawodowej częściej rezygnują z macierzyństwa. Badania wykazały, że osoby o orientacji liberalnej rzadziej planują małżeństwo i potomstwo niż osoby o poglądach bardziej tradycyjnych, prawicowych, jednak robią to znacznie częściej niż osoby o poglądach lewicowych. Tych ostatnich w badanej populacji jest znikoma liczba. Ma to również związek z założeniem teorii równości płci – coraz więcej kobiet podejmuje pracę zarobkową, by poprawić swoją sytuację ekonomiczną oraz by spełniać swoje ambicje, marzenia i by się rozwijać, dlatego odkładają w czasie decyzję o ślubie i dzieciach.

4.9. WADY I ZALETY ŻYCIA W POJEDYNKĘ

Największymi zaletami życia w pojedynkę są te związane z poczuciem swobody i wolności – niezależność i swoboda decydowania o sobie – 75,2% wskazań, możliwość organizacji przestrzeni życiowej według własnego pomysłu – 63,3%, poświęcenie czasu na rozwijanie swoich pasji i hobby – 54,8% oraz inwestowanie w siebie, samorozwój – 40,9%. Najrzadziej badani wymieniali: możliwość uczestniczenia w kulturze wyższej – 6,5% oraz nieograniczoną możliwość umawiania się na randki – 11,7%. W próbie aż 20,7% badanych singli nie dostrzega żadnych zalet życia w pojedynkę.

Do największych wad samotności single zaliczają: brak wsparcia bliskiej osoby – 84,2%, poczucie samotności – 82,1%, konieczność samodzielnego radzenia sobie z problemami – 64,8% i samotne spędzanie czasu wolnego – 55%. Najrzadziej natomiast zaliczają: niedostrzeżenie żadnych

wad – 3,4%, zbytnie poświęcenie się pracy zawodowej – 18,7% i presję ze strony otoczenia na konieczność zawarcia związku małżeńskiego. Co ciekawe, więcej osób nie dostrzega zalet życia solo niż wad, zatem poglądy pesymistyczne o takim życiu dominują nad optymistycznymi.

Kobiety znacznie częściej niż mężczyźni uważają, że czas wolny, wynikający z singlowania, można przeznaczyć na doskonalenie osobiste i rozwój, poświęcenie się karierze zawodowej oraz na przebywanie w gronie przyjaciół. Natomiast mężczyźni uważają, że singlowanie daje niezależność finansową, dużo wolnego Czasu. Częściej też nie dostrzegają zalet życia solo.

W przypadku wad kobiety częściej widzą problem w konieczności samodzielnego radzenia sobie z trudnościami, odczuwają presję ze strony otoczenia, by wyjść za mąż i założyć rodzinę, częściej też odczuwają brak stabilności życiowej. Dla mężczyzn problemem natomiast jest brak planów na przyszłość, brak stałego partnera seksualnego oraz samotne spędzanie wolnego czasu.

Wiek ma znaczenie przy postrzeganiu zalet i wad samotnego życia. Osoby starsze częściej doceniają poczucie swobody, niezależności, możliwość decydowania o sobie, a także niezależność finansową, dwudziesto-, trzydziesto- i czterdziestolatkom – możliwość organizacji własnej przestrzeni życiowej, natomiast osoby młodsze cenią możliwość spędzania wolnego czasu z paczką przyjaciół, możliwość nieograniczonego umawiania się na randki oraz możliwość zaangażowania się w swoje pasje i hobby. Wraz z wiekiem wzrasta poczucie, że życie w pojedynkę nie ma żadnych zalet. Osobom starszym częściej doskwiera samotność, brak bliskiej osoby i tym samym konieczność samodzielnego radzenia sobie z problemami, a także samotne spędzanie wolnego czasu. Osoby młode częściej odczuwają presję ze strony bliskich i otoczenia do zamążpójścia bądź ożenku i założenia rodziny, nie mają planów na przyszłość i poczucia stabilności życiowej. Często też narzekają na zbytnie poświęcenie się karierze zawodowej.

Miejsce zamieszkania determinuje postrzeganie zalet i wad wśród badanych singli. Na wsiach i w małych miejscowościach częściej docenia się niezależność finansową, częściej też nie dostrzega się żadnych zalet. W dużych miastach single cieszą się z wolności i niezależności oraz swobody decydowania o sobie i możliwości swobodnej aranżacji własnej przestrzeni życiowej. Częściej też uważają, że życie w pojedynkę pozwala na zaangażowanie się w karierę zawodową i spędzanie wolnego czasu z przyjaciółmi, znajomymi i na randkowaniu.

Single ze wsi i małych miejscowości – z przewagą wsi – częściej narzekają na konieczność samodzielnego radzenia sobie z problemami, a także na poczucie presji ze strony otoczenia, związane z niewstąpieniem w związek małżeński i niezakończeniem rodziny oraz samotne spędzanie wolnego czasu. Single wielkomięjscy nieco częściej problem upatrują w braku stałego partnera seksualnego. Częściej też nie dostrzegają żadnych wad życia samemu.

Staż życia w pojedynkę różnicuje populację osób względem klasyfikowania wad i zalet życia *solo*, jednak z analiz tych wynika także dość spójny obraz pojedynczych – singli. Single cierpią na samotność, doskwiera im brak bliskiej osoby i konieczność „dźwigania wszystkiego na swoich barkach”, jednak z drugiej strony wolny czas starają się jak najlepiej wykorzystać na rozwój osobisty, na naukę, hobby i pasję. Postrzeganie wad i zalet zależy od czasu pozostawiania samemu. Mimo to single starają się wypracować pewne strategie radzenia sobie z tym problemem, choćby przez posiadanie licznej „paczki” przyjaciół, spędzanie z nimi czasu, jak i przez inwestowanie w swój rozwój.

ZAKOŃCZENIE

Treści zaprezentowane w niniejszym artykule dowodzą, że życie w pojedynkę jest dla większości badanych stanem koniecznym i tymczasowym, nie jest zaś celem samym w sobie. Dodatkowo osoby te bardzo mocno cenią małżeństwo i rodzinę, mają dość sprecyzowane plany matrymonialne i prokreacyjne. Ważną wartością jest miłość, która postrzegana jest jako spełnienie potrzeb emocjonalnych i fizycznych. Z jej braku ich życie seksualne nie jest bogate. Potrzeby bliskości i zrozumienia udzielają przyjaciele i członkowie rodziny.

Nie ulega żadnej wątpliwości, że życie w pojedynkę, widoczne między innymi poprzez wzrost jednoosobowych gospodarstw domowych, jest wyrazem nowoczesnego stylu życia polskiego społeczeństwa. Samo zjawisko doczekało się nie tylko nazwy „single life”, ale towarzyszy mu cała otoczka komercyjna wspierająca singli i promująca takie życie jako wartościowe, na równi z życiem w małżeństwie. Sprzyjająca singlowaniu kulturowo-obyczajowa rzeczywistość w Polsce pozwala pojedynczym żyć wygodniej i zgodnie z własnymi przekonaniami. Młodzi ludzie, odkładając na później decyzje małżeńskie i rodzicielskie, skupiają się na edukacji, karierze zawodowej, a także uważniej i precyzyjniej poszukają idealnego partnera. Pozostaje jedynie zadać pytanie: czy jakość życia małżeńskiego

i rodzinnego jest lepsza w sytuacji, w której młodzi ludzie dają sobie czas na znalezienie odpowiedniego partnera życiowego, z którym stworzą trwałą i silną relację, opartą na własnych preferencjach, nie zaś na ogólnym społecznym oczekiwaniu, by łączyli się w pary i, legalizując swoje związki, zakładali rodziny?

Nie da się jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie, a sam fenomen nie jest jeszcze dość dobrze zbadany, co uzasadnia potrzebę kontynuowania badań nad tym zjawiskiem.

REFERENCES

- Becker, G. S. (1973), A theory of Marriage: Part 1. *Journal of Political Economy*, 81(4), Chicago. 813-846. (<https://www.amherst.edu/system/files/media/1808/becker%2520marriage.pdf>).
- Becker, G. S. (1990). *Ekonomiczna teoria zachowań ludzkich*. Warszawa: Wydawnictwo PWN. Translated by H. & K. Hegemejer, ISBN 83-01-08520-7.
- Becker, G. S. (1991). *A treatise on the family*. Cambridge: Harvard University Press,
- Bulatao, R. A. (1981). Values and Disvalues of Children in Successive Childbearing Decisions. *Demography*, 18 (1), 1-25, ISSN: 0070-3370 (Print), ISSN 1533-7790 (Online).
- Giza-Poleszczuk, A. (1993). Rodzina i system społeczny, *Studia socjologiczne*, 2. Warszawa, ISSN 0039-3371.
- Giza-Poleszczuk, A. (2005). *Rodzina a system społeczny. Reprodukacja i kooperacja w perspektywie interdyscyplinarnej*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, ISBN 8323502242.
- Grzeszczyk, E. (2005). *Pojedyncze profesjonalistki, "Single Professional Women" w Polsce i na świecie*, *Kultura i społeczeństwo*, 2, 199–226, ISSN 0023-5172.
ISBN 0-674-90698-5 (acid-free paper) (cloth), ISBN 0-674-90699-3 (paper).
- Kwak, A. (2005). *Rodzina w dobie przemian: małżeństwo i kohabitacja*. Warszawa: Wydawnictwo Żak, ISBN 83-89501-25-2.
- Lewandowska, J. (2005), *Pytanie o prawdziwą miłość*, Komunikat z badań CBOS. Warszawa, nr. BS/62/2005 (http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2005/K_062_05.PDF).
- Slany, K. (2002). *Alternatywne formy życia małżeńsko-rodzinnego w ponowoczesnym świecie*. Kraków: Wydawnictwo Nomos, ISBN 83-88508-31-8.

- Such-Pyrgiel, M. (2012). System wartości osób żyjących w pojedynkę w świetle wyników badań własnych. *Academic Journal of Sociology*, 7/2012, Warszawa: Wydawnictwo UKSW, pp. 77–91, ISSN 2299-2367.
- Such-Pyrgiel, M. (2013). Sylwetka społeczno-demograficzna osób żyjących w pojedynkę – raport z badań na fenomenem singli. *Journal of Modern Science*, 2/17/2013, Józefów: Wydawnictwo WSGE, pp. 513–533, ISSN 1734-2031.
- Such-Pyrgiel, M. (2014). The lifestyles of single people in Poland. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 109, 198–204, DOI: 10.1016/j.sbspro.2013.12.444. Elsevier 2nd World Conference on Business, Economics and Management. (<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042813050763>)
- Żurek, A. (2008). *Single. Żyjąc w pojedynkę*, Poznań: Wydawnictwo UAM, ISSN 0554-8225, ISBN 978-83-232188-9-0.

ENDNOTES

1. Punktem odniesienia podjętych rozważań i analiz jest teoria ekonomiczna małżeństwa, rodziny i rozrodczości G. S. Becker'a. W świetle tej teorii rozpatrywano strategie poszukiwania partnera, plany matrymonialne i prokreacyjne singli oraz te, czy i kiedy małżeństwo jest opłacalne i jakie warunki o tym decydują, a więc jak powstaje rachunek ekonomiczny zysków i strat w odniesieniu do wymienionych zagadnień.
2. http://www.diagnoza.com/pliki/raporty/Diagnoza_raport_2011.pdf (29.04.2012).